

САНА ОЛОХ

Х а б ы а т
1981 оыл алтынны
ыйтан тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЯ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 108 (5619)

1981 оыл, Балабан ыйн 10 күнэ
ЧЭППИЭР

Сыаната
2 харчы

ХОМУУР ҮЛЭЛЭРИГЭР — ТЭТИМИ, ХААЧЫСТЫБАНЫ

Былал оройуонна үүнүү хомууругар тулуйулубат быгаарымы, улахан хайдымы таваарылымына. Күн-дьыл уустун усулуобуйаларыгар тэптерэн туорахтаах нудьтураллар үүнүүлэрэ кэмигэр хомуулубата, 4900 гектартан баара-суога 2563 гектара бурдуктуу быһыллар, онтон ордуга сүөһү аһалыгар остуу хомуулар буолла. Ол үрдүнэн совхозтар балабан ыйын 7 күнүгүгү тургутунан снэмэга баара-суога 845 гектар үүнүүтүн быстаран наловонунан 294,6 тонна бурдугу хомуудулар, гектартан орто үүнүү 3,4 центнерга эрэ таниаста. Бааһыналарга бу күнүгүгү баара эрэ 16 комбайн үлэтир. Күннүлэр онгорумтуолара наһаа намыһах, алдыан-кэбэ, нэ тураллар. Оттон хомуулубут бурдук наһаа инчэбэй, үчүгэйдик нуурдууну, кичэйэн ыраастааһыны эрийэр. Бурдук хомуурун Субуруускай аатынан уонна Эрилик Эристин аатынан совхозтар ордун бытаанык итэстэлэр. Сүөһү аһалыгар хомуулуохтаах бааһыналар үүнүүлэрин синтэстээһингэ үгүс сирдэргэ сээрэ суох бытаарымы тахыста, күндыл курааннаан эрэ биэрдэһинэ оттуу оҕустаран ылар бааһынаһа үөскэтэ. Итинэн совхозтар былал эмиз эһиллэ ыһымга снэмэни кыайан хаачыммат буолулар.

Хортуопуу Субуруускайга уонна Эрилик Эристингэ былал урукку сыллардаагар быдан ордуктук үүннэ. Билигин гектартан ортотунан эриликтер 11-дин, субуруускайдар 8-тын тоннаһа хомуулар.

Кэники нэһилэ, күн-дьыл улаханник мэйи-дэбэтэһин үрдүнэн, хортуопуу хомуура мөлтөхтүн тэриллэнэ. Субуруускай аатынан совхоз (директор Ефремов А. В., Хатылы отделениетын упранияюшайа Чичигинаров И. Я.) хомууру атырдах ыйын 26 күнүгүгү саҥалаабыт нурдук эрээр балабан ыйын 8 күнүгүгү диэри баара-суога 26 гектары хомууда. Манна баар үлэһит илин, техника толору туруоруллубата, үөрэнээчилэр үлэлэрэ үчүгэйдик тэриллэбэтэ, балабан ыйын 5 күнүгүгү диэри баар 6—7 хортуопуу хаһар массынааттан трактор суогунаан дизн ааттаан баара-суога 1-рин эрэ үлэлэттилэр. Иккис массына бааһынага тахсыбыта адыас аҕыйах хонно. Саҥа үүнүүгү госу-дарствога туттарымы эмиз сөптөөх тэһээһинэ суох ыһыллар. Снэмэ хортуопуу уурар подваллар эрдэ өрөмүөннэмэһинэ, бөлөмнэмэһинэ былал эмиз сүтүк, хоромнуу тахсар кутталга суох оҕоһуллубата. Хас эмэ сылтан туулар подвал былал да ситэриллэбэһинэ хаалла. Үүнүү хомууругар манник сыһыан, биллэн турар, сезоннай үлэлэри түмүт-тэһингэ, общественной хаһаайыстыбага охсуулаах буолара саарбага суох. Совхоз салаатта итинтэн суһал түмүгү оҕостуох тустаах.

Нарл Маркс аатынан уонна «Чурапчы» совхозтар дьобус турнепс ыһылаахтар. Ол үүнүүтүн сүтүгэ суох хомуулар фермаларга тиэрдэргэ эмиз элбэх үлэһит илин, транспорт наада. Туһааннаах отделениелар салайааччылар, специалистар бу үлэ-ни чүгэстээһин күнүгүгү ситэрэргэ эһин, дьаһаллар ыһаахтаахтар.

Күнүн кэлэ, күн-дьыл тымныда. Синоптиктар быһаһиниллэринэн, сотору ардах-хаар түһүөхтээх, сир кырыгар температура тосту намыһахтаах. Онон үүнүү хомуурун тэтимин түргэттиһэ, хаачыстыбатын тупсарыһа сир ахсын эрчиилээх дьаһаллар олохтохтохтоохтар. Бурдук уонна хортуопуу хомуурударыгар биридн күнүнэн чопчу графикар оҕоһулан, кытаанахтын контуруолланын хаалбана суох туһулулохтоохтар. Хортуопууу хостотуун ый бастаһы агарыгар бүтэриллээхтээх.

Улахан болҕомто хортуопууу уонна хаппыста-ны государствога туттарыһа, үлэһиттар остуол-ларыгар түргэһиник тиэрдинэ уурулуохтаах. Бу үлэһэ совхозтар, шейфээх тэрилтэлэр транспор-дара мунуугурдук туруорулуохтаах.

Биэр даһаны туорах хортуопууу, ночон хаппыстаны, нилограмм бурдугу хаалларбакка хомууу—бу күнүгүгүгү утаһытылыбат соруу.

Б ы р а а т т ы ы М о н г о л и я т т а н ы а л д ы т т а р

ССКП ЖК-гар, ССРС Верховнай Советын Президиумугар, ССРС Министрдерин Советыгар уонна ПСБСКС-гар

Партия XXVI съезиэ бигэрлэп-тит социальнай программатыгар сөп түбэһиннэрэн ССКП ЖК-га, ССРС Верховнай Советын Президиума, ССРС Министрдерин Совети уонна ПСБСКС оҕолоох ыал-ларга государственной көмөнү күһүрдэр уонна нэһилэһиннэни пенсиянан хааччыһымы салгыи тупсарар дьаһаллары олоххо кил-лэрин бэрээдэктэрин уонна бол-дохторун туһунан уураахтары ыһынылар.

Биэр сылтан итэҕэһэ суох уон-сай үлэ стантаах үлэһиттэр ийэ-лэргэ, итиннэ тэҥэ үлэттэн уура-йан туран үөрэнэр дьахталларга оҕолорун биэр сааһа туолуор диэ-ри нэрдэллэрүгэр Дальнай Вос-ток, Сибир уонна дойду Убук Хотугу оройуоннарыгар ыйга 50 солкуобай кээмэйдээх, атын оро-йуоннарга ыйга 34 солкуобай кээмэйдээх төлөбүрдээх уопуска, итиннэ тэҥэ манник болдохторго оҕолорун балтараа саастарын туо-луохтарыгар диэри нэрдэллэрүгэр хамааһын төлөбөккө туран эһин уопуска барыллар.

Дальнай Восток уонна Сибир оройуоннарыгар, дойду Убук Хо-туу оройуоннарыгар (Карельскай АССР-га уонна Коми АССР-га, Архангельскай, Мурманскай уо-баластарга), итиннэ тэҥэ Вологод-скай, Новгородскай уонна Псков-скай уобаластарга (ити уобала-старга дойду хоту оройуоннарыгар көрүлүбүт кээмэйдэһэн уопуска-ны төлөөн туран)—1981 сыл сэ-тинньи 1 күнүттэн;

РСФСР атын оройуоннарыгар, Украина, Белоруссия, Молдавия уонна Прибалтика республика-рын оройуоннарыгар—1982 сыл сэтинньи 1 күнүттэн;

Казахстан, Орто Азия уонна Закавказье оройуоннарыгар—1983 сыл сэтинньи 1 күнүттэн.

Ити болдохторго эмиз ити оро-

йуоннарга үлэһит уонна үлэттэн уураһан туран үөрэнэр ийэлэргэ бастаһы оҕо төрөөһүнүгэр 50 сол-куобай кээмэйдээх итиннэ иккис уонна үһүс оҕо төрөөһүнүгэр 100 солкуобай кээмэйдээх госу-дарственной биэр бириэмэлээх көмө-нү оноруу киллэриллэр.

1981 сылтан саҥалаан 12 саас-тарыгар диэри иккис уонна онтон да элбэх оҕолоох үлэһит дьах-талларга эһин үс күнүгүгү төлө-нөр уопуска барыллар.

1981 сыл ахсынньи 1 күнүттэн агардаһа ийэлэргэ государственной көмө кээмэһэ хас оҕо ахсын ыйга 20 солкуобайга диэри УРДУУР уонна ити көмө оҕо 16 сааһын ситэр диэри (сиплениһи ылбат үөрэнээччилэр 18 саастарыгар диэри) төлөнөр.

1981 сыл сэтинньи 1 күнүттэн «Государственной пенсиялар тус-тарынан» ССРС Сокуонунан олох-томмут пенсиялар сааһы алын кээмэйдэргэ үрдэтиллэр.

I группалаах инбалинттарга уон-на итэр иһини сүтэрин түбэлтэ-тигэр үс уонна онтон да элбэх үлэһит кыага суох чилиэннэри-гар—ыйга 75 солкуобайга диэри; ыалдьан II группалаах инбэ-линтэ тахсыбыт дьонно, II груп-палаах инбалинттарга уонна итэр иһини сүтэрин түбэлтэтигэр дьа-һаһан иһин үлэһит кыага суох чилиэннэригар—ыйга 50 солкуо-байга диэри;

ыалдьан III группалаах инбэ-линтэ тахсыбыт дьонно—26 солкуобайга диэри, үлэһит сыл-дьан дэһини эбэтэр профессио-нальнай нарыы түмүгү—ыйга 30 солкуобайга диэри;

итэр иһини сүтэрин түбэлтэ-тигэр сроднай сулууса рядовой састааһын өлбүт баймаһы су-лууспалаахтарын нэрдэттигэр дьаһаһан биэр үлэһит дьобу-ра суох чилиэннэргэ—38 солкуо-

байга диэри, рабочаыдар уонна су-лууспалаахтар нэрдэттигэр дьаһа-һан биэр үлэһит дьобура суох чилиэннэргэ—ыйга 28 солкуо-байга диэри.

Итэр иһини сүтэрин түбэлтэ-тигэр, «Государственной пенсия-лар тустарынан» ССРС Сокуону-нан эбэтэр «Колхозтар чилиэннэ-ригэр пенсиялар уонна пособи-лар тустарынан» ССРС Сокуону-нан аһаһар үлэ толору стаһа суох буолуу түбэлтэтигэр 16 сааста-рын ситэ илик оҕолорго (үөрэ-нээччилэр—18 саастарын) пенсия кээмэһэ хас биридн оҕо ыйга 20 солкуобайтан итэҕэһэ суох буолуохтаага көрүллэр (пенсия-лар олохтоммут мунуугуу кээмэ-дэрин иһинэн).

1981 сыл сэтинньи 1 күнүттэн биэс эбэтэр онтон элбэх оҕону тө-рөппүт уонна иһиллэри адыс саас-тарыгар диэри инпит дьахталлар-га, итиннэ тэҥэ адыс саастарын сипит уонна онтон үрдүкү саас-таах оҕо эрдэхтэриттан инбалинт-тар ийэлэригэр, өскөтүн иһиллэр биэс сылтан итэҕэһэ суох үлэһэ-бит буоллахтарына, үлэһит нэ-нэригэр пенсияга тахсыбыт саас-тарын сипиттэрин туһунан мо-дуйууларга суох уонна пенсияны аһаһыһа нэрдөөр кэһинэригэр үс сыл быһыста суох үлэһиттэ-рин стаһа суох да түбэлтэтигэр, 55 саастарын сипитлэригэр үлэ-лэһин толору стаһа суох түбэл-тэтигэр кырдыастарынан пен-сиялар аһаһахтара.

Көрүлүбүт дьаһаллары олоххо киллэрин түмүгүгэр оҕолордоох 4,5 мөлүйөнтөн таһа ыал уонна 14 мөлүйөһн кэһинэ пенсионер мате-риальнай баһаһыһыһа тупса-рылла. Ити сыалларга госу-дарственной бюджеттан биэр сылга 2,5 миллиард кэһинэ солкуобай ороскуоттаһа.

Вийига республикабыт быһаһыһы Монголияны, оттон оройуон МНР Го-би-Алтайскай аймаһын патта доһордуу сибээһин, хардарыта сылдьаһан опыты аҕастаһыһы олох-тобууттары хаһыс да сыһы-гар барда. Ити үтүө үгэ-ни салдаан ийэлэрэ күн МНР делегацията Чурап-чыга кэлэ. Кивини Го-би-Алтайскай аймак парт-комун тыа хаһаайыстыба-тыгар отделын сибээһинэ, сэйэ, аймак хуралын де-путата Пуревжаа сала-лар. Делегация састаабы-гар бааллар: Шарга сомон парткомун сек-ретари Нан Заддорж, аг-ротехник Данад Самбуу, оҕуруот астарын үгүнэ-рэр биригээдэ мөлүрө-тора Амар Баатар.

Ити күн бырааттыы Монголияттан сылдьар күндү ыалдьыттары мал-

дыа Мого-Хагаластан кэллилэригэр оройуонмут аһарыһыһаһыгар ССКП райкомун иһинэ секретарь С. П. Макаров уонна райсовет исполкомун председатели М. Е. Пер-янов барустулэр.

Бидэһэ МНР делега-цията ССКП райкомугар приемига сылдьан оро-йуон олоһун уонна үлэ-тин туһунан сипитин би-лэстэ. Күндү ыалдьыттар ити күн оройуоннаһы олох-дьаһах комбинаты-гар сырыттылар. Күн ик-кис агарыгар монгол до-һотторбут Эрилик Эри-стин аатынан совхозка ыалдьытталлар: хор-туопуу үүннэрээччилэр эвонотарын, «ЫВСЛКО 60 сыла» комсомольскай-ыһаат ферма үлэлэрин кытта биллэстилэр, суру-һааччы С. С. Яковлев—Эрилик Эристин литера-турнай музейыгар сырыт-тылар.

Оройуон күндү ыал-дьыттары бүгүн Карл Маркс аатынан совхозка сылдьахтара. Билин-лээх сыгыһыт ССРС Государственной бири-мийэтин лауреата М. С. Толстоухов үлэһит опы-тын кытта биллэһахтара.

**БАҔААЛЫСТА БЫЛ-
ДЫТТААН. КҮНДҮ
ДОҔОТТОРБУТ!**

Синимокка: делега-ция чилиэннэргэ ССКП райкомугар, Ута—Пурев-жаа тэһи эһэр.

П. Оковенников
фотота.

Редакция почтатыттан

Кырачааннарга күндү бэлэх

Бизини биир дойдудаахпыт Егор Алексеевич Макаров литература бастакы холонута—«Долгуннаах олох» дини пьеса—1923 сыллаахха бичээттенн тахсыбыта. Айымныын П. А. Ойуунускай тус бэйэтиниз көрөн редакциялаабыта.

Суруйааччы биес киинигин бичээттенн таһаарда. Егор Алексеевич сүүрүннэн олохторго анаан

суруйар. «Буор хайа», «Сарыы кынат», «Хара-иччылар» уонна «Орус уонна аһа» дини кинигэлэригэр көтөр-сүүрөр, айылда туһунан, ийин барамыат диктитин «Ийра ааһааччылар» сөһөр-гипир. Бу соторутаагыта Саха сиринизин кинигэ издательствота кини өссө биир кинигетин—«Тул-лугу» бичээттенн таһаарда. Манна барыта 13 кыра-кыра кэпсэни-эр киллэрэллэрин, бэйэлэригэр сөптөөх уру-буйдарынан кинээтти

либиттар. Автор идэти-бит тематын—салгылар уонна айылда тустары-нан—салгылар.

Г. КУЗЬМИН.

Оскуола боруогун булардылар

П. П. Веллева саба-дическайдык Арыылаахтар-ды детсад коллектива со-торутаагыта бэйэтин ий-гиллээччилэрин: 6 кы-ны уонна 6 уолу олох-тоох оскуола боруогун атыллатта. Олорор хо-ноон ааган, ырыа ил-

лаан төрөһүттэрин, мус-тубут дьону үөртүлэр.

А. ПОПОВА.

Күн-дьыл холкутуйууну күүппэт

Кыстык хаар түһөрө, тымнык каларэ хонон тур-дах ахсын чугаһаан ийэр. Оттон оройуон киинин сөрөх тэрилтэлэрин но-тедьнайдала өссө да аһаас тураллар, үлэһэн барар кыатара суох.

Кини балыыһа котель-найыгар өрөмүөн олох кытыллыбатах. Бэл, бө-

бүн-сыһын да хомуйба-тахтар. Промкомбинат котельнайа эиэ итинтэн ордуга суох: оһого ууга тимирэн сытар. 4 объек-ти хаачыһыахтаах сага оһох холбоно илик, тур-балара суох үһү.

1—II кварталларга оло-роор дьыалары иттиэр киин котельнай эмээ өрө-мүөнүнэ илик. Дьыалар иттиэр системалара кө-рүлүбэтэхтэр.

Күн-дьыл ыгар, холук холкутуйууну күүппэт. Оһон дьыалары кэмгэр сөптөөхтүк иттиги бо-п-пуротулар болгомто уу-руллара наада.

В. ИГНАТЬЕВ.

Комментатор колонкалара

ОХСУҔУУ САЛҔАНАР

Эйэ Бүтүн Аан дойдутаагы Советын көүлүлэ-бинниэи балабан ыйын 4—11 күннэригэр Чили патриоттарын кытары ки-нилер Пиночет фашист-скай режимни утары ох-суһууларыгар биир са-нааланын надилэтэ ыт-тыллар. Ити режим бы-лааһы америкаанскай им-перализм кинээтининэн уонна ойбүлүнэн онго-буллубут байыаннай пүтү-түүгэр былдыабыта.

Сальвадор Альенде ба-һылыктаах народнай бииргэ сомоллоһуу пра-вительствота суулларыл-дыагыттан ааспыт адыс-сыл—Чили историятыгар саамай ыар кэм. Дойду-га террор уонна күүһү-лээһин намыраабаттар. Бары демократическай бырааһтар итиннэ кө-нүллөр төрдүттэн суох онгобулунулар. Норуот маассаларын тулуйул-лубат балаһыанналарга өссө ордуу мөлтүүр. Дьадайы, үлэтэ, быраа-ба суох буолуу үлэһит-тар олохторун арахсы-ват аргыстарынан буол-дулар. Ол кэмгэ Пино-четтан дойду экономика-тын тутуах позицияла-рын ылыыт тас дойду-лардаагы, бастатан ту-ран америкаанскай, мойо-полыялар Чили норуотун үүнэ-тэһиннэ суох көлө-һүннээһин, киин айыл-батын бааһын халааһын суотугар үгүс мөхүбөн-нөөх барыны сомсоллор.

Былааһы былдыах-тарын бастакы күннэри-тан Пиночет палачтара диктаторскай режими ас-тымматтарын кыратык дараны көрдөрбүт чи-лиецтэри дьингээхтик бултаһыларын садалаа-быттар. Чили военни-ната, кинииттэн ураты уодаһынаахтык тут-тан туран, норуот бииргэ сомоллоһуутугар кири-сэр коммунистическай уонна атын партиялар, профсоюзнай, атын да об-щественнай тэрилтэлэр, ыгыат тэрилтэлэрин үгүс тыһыынча салаһааччы-ларын уонна активиста-рын сыймээтээтэ. Уону-нан тыһыынча чилиецтэр концлагердарга итиннэ

түрмэлэргэ ынырыктаах муннааһыны көрүстүлэр. Бүтүн даһаны муннааһы-ны-сороһонуну итиннэ күлүү-элэк онгостууну түөрт тыһыынчаттан тах-са политической хаайы-лаахтар сүтэллэр.

Чилигэ кырдыгынан сууттааһын туһунан этэ даһаны барыллыбат. Бы-дырыын Пиночет, авто-маттар уостарынан ти-рээч туран, дойдуга фа-шистскай конституцион-ны соһообута. Ол консти-туция диктаторга хаарчаа-суох бырааһтары бээрэр, киин тус бэйэтин бири-кээһэ чилиецтэри ханымк баарарар сойуоһаһыкта соһуоннай төрүтүнөн аа-быллар.

Соторутаагыта Чилигэ сойуоһаһыылар уонна хаайталааһынар сага долгуннара түлүннэ. Аһаардас Сантьяго рабо-чай оройуоннарыттан кэ-ниини кэмгэ иһэн аһар тыһыынча киһи хаайы-лыына. Болгомтоһу дой-дуга террордааһын күү-һүрүүтэ Рейган админис-трацията бэйэтэ Чилигэ ыһыһыт аналлаах киһи-тин нөүгө. Пиноченка фашистскай режимни кы-тары доһордуу буоларын уонна ойүүрүн, байлаа-най итиннэ экономичес-кай өйбүлүн күүһүрдүө-бүн туһунан эрэнэрбит-тин нунниттэн тутта саа-ламмыт быһыыта-майгы-та тардар.

Ол эрэри, сойуола-һы ынырыктааһын үр-дүнэн, Чили үлэһиттэргэ фашистскай бэрээдэги утары, бэйэлэрин көнүл-лэрин уонна демократия-нын охсуһууларын тох-толоттор. Дойдута аа-бастовкалар күөдүйтэ-лииллэр. Диринник кис-танан үлэһит Чили ко-мунистическай партията, атын патриотическай та-рилтэлэр күүс муньу-налар. Чилийскэй ко-роут самыбата. Кини со-ботох буолбатах. Про-грессивнай киһи аймах бүтүүһүн биир санаала-һыта итиннэ өйбүлэ-нини дьини.

Н. ЧИГИРЬ,
ССТА ырытааччыта.

КҮЛҮГЭЭННЭЭНИН ИЙИ ЭППИЭТИНЭС

Соторутаагыта ССРС Верховнай Советын Пре-зидиума 1966 сыл бэс-ыйыгар ылыллыбыт «Кү-лүгээннээһин ийи эппи-этиэни күүһүрдэр туһу-нан» Ыһаах сага редак-циятын бигэрэһиһтэ. Ити наадата күлүгээннэри итиннэ айдааны тардаа-чылары утары охсуһууну салгыны күүһүрдэр бу-лгучулааһыттан үөскээч-тэхсар. Итинник дьон дьайыһыара общество-улааһы буортулаах, со-ветскай гражданныр ин-терин уонна ас-тоттот-тоһуу баһааһырдар. Ити Ыһаахха дьэ ол ийи күлүгээннээһин хас бири-дин түбэлтэтэ бохсул-дуохтааһын туһунан этил-лэр.

Обществоны утары дьайыһылары өгөһөр дьон-норго сабыдыаллыырга ыһаах наһаастааһын ин-терэлэрин аналлаах систе-мата олохтоһо. Кыра күлүгээннээһин ийи бу-руйдаах 10 солкуобай-тан 50 солкуобайга дьэри ыстараантаналлар. Кини-лэр, хаммастарыттан 20 сырыһыанан тутан ту-ран, 1—2 ыйдаах көнө-гүнэр үлэтэ тардыллыа-хтары эмээ сеп. Ити мээ-рэлэр ситэтэ суовунан биллиниһиэхтэринэ бу-руйдаах 15 сууһаага дьэ-ри административнай хаа-һыга түбөһөр. Камерада туугулубут хаайылаах-сарга утуулар таһас ба-рыллыбат, таһаахтыкыла-ра бобуулар. Кинилэргэ чини аһылык күнү көтү-тэ-көтүтэ бөрүллэр. Итин аһылык бөрүллүбөт кү-лүгэригэр нуормалаах ки-лэһтэрэ, туус уонна ор-гуйбут уу бөрүллээлэр;

Хаайылааһыттар суруй-сар, аһылыгы итиннэ ба-һылыктаах ылар, аһы-үө-дү атыһаһар бырааһта-ра быһыыллар. Кинилэр көмбүрө суох уулуссала-ры, олбуордары ыраас-тааһына, о. д. а. үлэ-лэргэ тардылаллар.

ИЙИ уонна СОКУОН

«Кыра күлүгээннээһи-нинин суох ааттанарый?» дьэи боппуроос үгүстүк үөскээч тахсар. Ити, бастатан туран, общес-твеннай мнестэбэ быдыар-дык үөхсүү, гражданныр-га аһаастаан сыһыанна-һы, общественнай бэрээ-дэги уонна гражданныр-тус хас олохторун мэхэй-дин итиннэ маарын-нылар дьайыһылар.

Киһи аатын-суолун уонна общественнай сир-майгы нуормаларын ба-һааһырдан уулуссага эбө-гөр атын общественнай мнестэлэргэ итирик сыл-дыны эмээ сэмэлэниһ-тээһин бэллээбэ ыһааһына. Итинник дьэи үөһөн уон солкуобайга дьэри ыста-раантаналлар. Уон алта-тыгар дьэри саастаах оһо итирик сылдын тү-бэстэһинэ төрөһүттэрэ эбөтөр иһиллэри солбу-йар дьонноро ыстараан-таналлар.

Обществоны ытыктаа-баты аһаастык көрдөрөр, общественнай бэрээдэги ойдоһон санаан туран ну-руубайдык кэйэр дьайы-лар күлүгээннээһининэ—буруйу өгөһүүнэн буола-лар. Оһон күлүгээннээһин ийи холуобунай эппиэ-тиэс олохтоһор. Онуоха

күлүгээннээһини саныы, быһааһы, настеты эбөтөр аһын сөһи-сөһүргэли, баа-һырдарга аналлаах атын предметтэри туттарга со-йууһунан доһуһуоһаа-һыт буоллаһына, буруй-даахтар үс сылтан сэттэ сылга дьэри көтүлээргэ быһыыллар.

Күлүгээннэи дьайыһыны өгөһөр сэмээ тардыллы-быттар административнай эбөтөр холуобунай эппи-этиэһинин мунурдамма-тар. Предпринимелар, уч-реждениялар уонна тэ-рилтэлэр администрация-лара профсоюзтар мест-коммаларын кытары сөһө-бүннэрэн киинлэр произ-водствота бирэһиһэлэ-рин быһаахтары, сын-һаалар дьыаларга уонна санитарийдарга чэпчэти-либит тутууналарынан ту-һаанарымаахтары, оло-роор дьыба-уонка уоца-раттарын кэниини дьэи сыбарыттылаахтары сеп.

Ыһааһыт интэрэлэр күлүгээннээһини суолугар эрэллээх быһытынан бу-олалар. Ол эрэри күлү-гээннэри утары охсуһуу көдүүһө праваны харыс-тыыр өгөһүүнэн эрэ ту-тулуктаах буолбатах. Бу дьыалада общественность, бары гражданныр актив-най кытыһылар дьөһүн суолталаах. Гражданныр буруйу өгөһүүнэн бопсору-го уонна буруйдаагы ту-тарга туһулаһыт дьа-һыһылар сөптөөһүнэн аа-рыллылар итиннэ итэ-дьяһылар, буруйдаахха туох эмэ буортулаах да буоллахтарына, холуобу-най эбөтөр атын эппиэ-тиэс тардыллыбаттар.

В. МАКСИМОВ,
юрист.

Эн биир саастыылааһың ЛЕНИНСКЭЙ СТИПЕНДИАТ

Сеня Семенов, аһыах сыллааһыта Е. И. Кура-шов аатынан Чурапчы орто оскуолатын кыһыл көмүс медальнаан бүтү-рээт, СГУ физическай факультеттигар кирибита. Университетка даһаны Семен хара мангайгыт-тан туйгуһуу үөрэмнэ-тэ, общественной үлэбэ активнайдык кытыһыта, Кини группатыгар старос-та, факультет студена-рын научнай обществола-рын председателэ.

Семен бэйэтин теорети-ческай бичинтин дьа-һыардаахтык ханатынар, ийини курстай доцент В. Е. Степанов салалтатынан «Трансация уонна эс-сенитарнай частицалар» дини научнай куруһуоһа ситиһиннээхтик дьа-һытанар.

Баһыт студент быды-рыын Томскайга «Сту-дент уонна научнай-тех-нический прогресс» Олим-пиада Бүтүн Россиятаа-бы туругар ситиһиннээх-тик кытыһыта. Оттон быйыл Ленинградтаагы государственнай универ-ситетка адр уонна эле-ментарнай частицалар теорияларын кафедратын сениарыгар даһылаат онордо, Новосибирскайга Бүтүн Союзтаагы студен-ческай научнай конферен-цияда кытыһыны ылаа, Соторутаагыта туйгуу үө-рэтин, дьаһыардаах науч-най уонна общественной үлэтин ийи бэһис курс студена Семен Семенов Ленинскэй стипендиаты-нан буолла.

Үөрэх туйгуна, быйыл университеты бүтэрэн ба-ран, наука кини аарты-гар суолун салгыыр ба-һааһа.

С. ПОПОВ.

Күннээһи темаба Хаһан туолар быһаарыларыый?

Оройуон киинигэр мээ-нээк сылдыар ыттары суох өгөһөр туһунан быһаардаахчылар туруор-субуттара хас да сыд буолла. Бу боппурооска сельсовет исполкомун аналлаах быһаарыларга үгүстүк таһыстылар да, күн бүгүнүгэр дьэ-ри олоххо кириэ иликтэр.

Ити түмүгэр сэлэһ-нээбэ ыты итин өссө маассабай буолла. Уулус-саларга бизнестин-атталы-ыт тэһиэ сукурууһаллар, ыаллар олбуордарыгар почтаһоһоһуу ытыраары хаайан киллэрбөт буол-дулар. Оһон бу боппу-рооска быһааччы дьыал-лар ылыллыларын күү-тэбит.

Д. МАКАРОВ.
Редактор
А. Е. ЧИГИНАРОВ.